

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC
TỰ NHIÊN
Đề chính thức

ĐỀ THI TUYỂN SINH VÀO LỚP 10
TRƯỜNG THPT CHUYÊN KHTN NĂM 2026
MÔN THI: NGỮ VĂN

Thời gian làm bài: 120 phút (không kể thời gian phát đề)

Đề thi gồm: 02 trang

I. PHẦN TRẮC NGHIỆM (1,0 điểm)

Chọn một trong bốn phương án A, B, C, D để trả lời các câu hỏi sau:

Câu 1 (0,25 điểm). Từ nào trái nghĩa với “tinh anh”?

- A. Ngây ngô B. Chậm chạp C. Vụng về D. Kém cỏi

Câu 2 (0,25 điểm). Biện pháp tu từ nào được sử dụng trong câu thơ: “Tiếng suối trong như tiếng hát xa” (Hồ Chí Minh)?

- A. So sánh B. Nhân hóa C. Điệp ngữ D. Ẩn dụ

Câu 3 (0,25 điểm). Trong những tổ hợp sau, tổ hợp nào là tục ngữ?

- A. được voi đòi tiên B. nước mắt cá sấu C. đánh trống bỏ dùi D. uống nước nhớ nguồn

Câu 4 (0,25 điểm). Xét theo mục đích nói, những câu văn sau: “Nhưng nói ra làm gì nữa! Lão Hạc ơi! Lão Hạc ơi! Lão hãy yên lòng mà nhắm mắt!” (Nam Cao) là kiểu câu gì?

- A. Câu cảm thán B. Câu nghi vấn C. Câu cầu khiến D. Câu trần thuật

II. PHẦN ĐỌC HIỂU (3,0 điểm)

Đọc văn bản sau:

KHÚC DÂN CA

Nguyễn Duy

1.

*Con cò bay lả bay la
theo câu quan họ bay ra chiến trường
nghe ai hát giữa núi non
mà hương đồng cứt dệp dờn trong mây*

2.

*Nghìn năm trên dải đất này
cứ sao được cánh cò bay la đà
cứ sao được sắc mây sa
cứ sao được khúc dân ca quê mình*

3.

*Cò bay bằng cánh trắng tinh
lúa thơm bằng phần hương lành ai ơi
mây bay bằng gió của trời
là ta ta hát bằng lời của ta*

(1971/Cát trắng - 1973)

(Thơ Nguyễn Duy, NXB Hội Nhà văn, Hà Nội, 2025, tr.65)

*** Chú thích:**

Nguyễn Duy sinh năm 1948, quê Thanh Hóa. Ông thuộc thế hệ những nhà thơ tiêu biểu trưởng thành trong cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước. Năm 2007, ông được tặng Giải thưởng Nhà nước về Văn học và Nghệ thuật. Nguyễn Duy có nhiều tìm tòi theo hướng hiện đại hóa đổi mới

thể lục bát, tạo nên nét độc đáo, hấp dẫn trong cấu trúc, hình ảnh và ngôn ngữ của thể thơ truyền thống này.

Thực hiện các yêu cầu sau:

Câu 1 (0,5 điểm). Xác định thể thơ của văn bản.

Câu 2 (0,5 điểm). Trong khổ thơ thứ nhất, hình ảnh “con cò” bay theo câu quan họ ra chiến trường gọi cho em suy nghĩ gì?

Câu 3 (1,0 điểm). Chỉ ra và nêu hiệu quả nghệ thuật của biện pháp tu từ điệp ngữ trong những câu thơ sau:

*cứ sao được cánh cò bay la đà
cứ sao được sắc mây sa
cứ sao được khúc dân ca quê mình*

Câu 4 (1,0 điểm). Từ cảm xúc của nhà thơ đối với khúc dân ca quê mình, em hãy rút ra những thông điệp sâu sắc đối với bản thân.

III. PHẦN VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm). Viết một đoạn văn (khoảng 200 chữ) phân tích vẻ đẹp của tình yêu quê hương, đất nước được thể hiện trong văn bản trích ở phần Đọc hiểu.

Câu 2 (4,0 điểm). Tâm hồn đẹp giống như viên ngọc quý. Nếu viên ngọc cần phải được mài giũa để ngày càng tỏa sáng thì tâm hồn cũng cần phải được gìn giữ, bồi đắp để sống một cuộc đời ý nghĩa hơn.

Từ gợi dẫn trên, em hãy viết bài văn nghị luận (khoảng 400 chữ) trình bày suy nghĩ về sự cần thiết của việc nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn mỗi người, đặc biệt là thế hệ trẻ hôm nay.

---HẾT---

Cán bộ coi thi không giải thích gì thêm

LỜI GIẢI THAM KHẢO

I. PHẦN TRẮC NGHIỆM

Câu	Đáp án
1	D
2	A
3	D
4	A

Câu 1

Từ “**tinh anh**” có nghĩa là tài giỏi, ưu tú, nổi bật hơn người.

Từ trái nghĩa phù hợp nhất là “**kém cỏi**”.

Chọn D. Kém cỏi

Câu 2

Câu thơ:

“Tiếng suối trong như tiếng hát xa”

Từ “**như**” là dấu hiệu của biện pháp **so sánh**. Tiếng suối được so sánh với tiếng hát xa, làm cho âm thanh thiên nhiên trở nên trong trẻo, ngân nga, giàu chất nhạc.

Chọn A. So sánh**Câu 3**

Các tổ hợp:

A. **được voi đòi tiên**: thành ngữ.

B. **nước mắt cá sấu**: thành ngữ.

C. **đánh trống bỏ dùi**: thành ngữ.

D. **uống nước nhớ nguồn**: tục ngữ.

Tục ngữ thường là câu nói ngắn gọn, có ý nghĩa khuyên răn, đúc kết kinh nghiệm sống. Câu “**uống nước nhớ nguồn**” khuyên con người phải biết ơn cội nguồn, người đi trước.

Chọn D. uống nước nhớ nguồn**Câu 4**

Đoạn văn:

“Nhưng nói ra làm gì nữa! Lão Hạc ơi! Lão Hạc ơi! Lão hãy yên lòng mà nhắm mắt!”

Các câu văn trên chủ yếu bộc lộ cảm xúc đau xót, thương cảm, day dứt của nhân vật trước cái chết của Lão Hạc. Dấu chấm than và tiếng gọi “**Lão Hạc ơi!**” thể hiện rõ sắc thái cảm thán.

Lưu ý: riêng câu “**Lão hãy yên lòng mà nhắm mắt!**” có yếu tố cầu khiến qua từ “**hãy**”, nhưng xét cả chuỗi câu văn, mục đích chính vẫn là bộc lộ cảm xúc.

Chọn A. Câu cảm thán**II. PHẦN ĐỌC HIỂU****Câu 1**

Yêu cầu: Xác định thể thơ của văn bản.

Trả lời:

Văn bản được viết theo **thể thơ lục bát**.

Giải thích:

Các câu thơ được tổ chức theo cặp câu 6 tiếng và 8 tiếng, ví dụ:

Con cò bay lả bay la

theo câu quan họ bay ra chiến trường

Câu thứ nhất có 6 tiếng, câu thứ hai có 8 tiếng. Đây là đặc điểm cơ bản của thể thơ lục bát. Tuy nhiên, bài thơ có cách diễn đạt, hình ảnh và cảm xúc mang màu sắc hiện đại.

Câu 2

Yêu cầu: Trong khổ thơ thứ nhất, hình ảnh “con cò” bay theo câu quan họ ra chiến trường gợi cho em suy nghĩ gì?

Trả lời gợi ý:

Trong khổ thơ thứ nhất, hình ảnh “**con cò**” là hình ảnh quen thuộc của ca dao, dân ca và làng quê Việt Nam. Con cò gợi vẻ đẹp bình dị, trong trẻo, thân thương của quê hương.

Hình ảnh “**con cò bay theo câu quan họ ra chiến trường**” gợi suy nghĩ rằng vẻ đẹp văn hóa quê hương luôn đồng hành cùng con người Việt Nam, kể cả trong hoàn cảnh chiến tranh gian khổ. Câu quan họ, hương đồng, con cò không chỉ thuộc về đời sống thanh bình mà còn trở thành nguồn động viên tinh thần cho người lính nơi chiến trường.

Qua đó, ta cảm nhận được tình yêu quê hương, đất nước sâu nặng của nhà thơ: quê hương không xa rời cuộc chiến đấu mà hiện diện trong tâm hồn người ra trận, tiếp thêm sức mạnh để họ bảo vệ Tổ quốc.

Câu 3

Yêu cầu: Chỉ ra và nêu hiệu quả nghệ thuật của biện pháp tu từ điệp ngữ trong những câu thơ:

cứ sao được cánh cò bay la đà

cứ sao được sắc mây sa

cứ sao được khúc dân ca quê mình

Trả lời:

Biện pháp tu từ điệp ngữ được sử dụng là điệp cụm từ:

“cứ sao được”

Cụm từ này được lặp lại ở đầu ba câu thơ liên tiếp.

Hiệu quả nghệ thuật:

Trước hết, điệp ngữ **“cứ sao được”** tạo nên nhịp điệu tha thiết, ngân vang cho đoạn thơ. Cách lặp ấy khiến lời thơ giống như một lời tự nhủ, một nỗi băn khoăn, một niềm mong mỏi da diết của nhà thơ. Bên cạnh đó, biện pháp điệp ngữ còn nhấn mạnh niềm yêu mến, trân trọng của tác giả đối với những vẻ đẹp quê hương: **cánh cò, sắc mây, khúc dân ca**. Đó đều là những hình ảnh bình dị nhưng mang đậm hồn dân tộc.

Qua điệp ngữ, nhà thơ thể hiện khát vọng gìn giữ những giá trị văn hóa truyền thống của quê hương, đất nước. Dù thời gian trôi qua, dù hoàn cảnh có đổi thay, những vẻ đẹp ấy vẫn cần được nâng niu, bảo vệ và tiếp nối.

Câu 4

Yêu cầu: Từ cảm xúc của nhà thơ đối với khúc dân ca quê mình, rút ra những thông điệp sâu sắc đối với bản thân.

Trả lời gợi ý:

Từ cảm xúc yêu mến, trân trọng của nhà thơ đối với khúc dân ca quê mình, em rút ra được nhiều thông điệp sâu sắc.

Trước hết, mỗi người cần biết yêu quý quê hương, đất nước từ những điều bình dị nhất: một câu hát dân ca, một cánh cò, một hương đồng, một sắc mây. Tình yêu lớn lao đối với Tổ quốc thường bắt đầu từ tình yêu với những vẻ đẹp gần gũi quanh mình.

Thứ hai, chúng ta cần có ý thức gìn giữ và phát huy những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc. Dân ca, ca dao, phong tục, tiếng nói, lối sống đẹp là phần hồn của quê hương. Nếu thờ ơ với những giá trị ấy, con người sẽ dễ đánh mất cội nguồn của mình.

Thứ ba, bài thơ nhắc nhở em phải sống có bản sắc, có lòng tự hào dân tộc. Câu thơ:

là ta ta hát bằng lời của ta

gợi thông điệp rằng mỗi người cần biết sống bằng tiếng nói, tâm hồn và giá trị riêng của mình, không chạy theo lối sống lai căng, vô cảm.

Cuối cùng, tình yêu quê hương cần được thể hiện bằng hành động cụ thể: học tập tốt, sống nhân ái, biết ơn cội nguồn, giữ gìn tiếng Việt và văn hóa dân tộc, góp phần xây dựng đất nước ngày càng tốt đẹp hơn.

III. PHẦN VIẾT

Câu 1

Đề bài: Viết một đoạn văn khoảng 200 chữ phân tích vẻ đẹp của tình yêu quê hương, đất nước được thể hiện trong văn bản trích ở phần Đọc hiểu.

Gợi ý ý chính

Cần làm rõ các ý:

1. Tình yêu quê hương, đất nước được thể hiện qua những hình ảnh quen thuộc: **con cò, câu quan họ, hương đồng, sắc mây, lúa thơm, khúc dân ca**.
2. Quê hương hiện lên vừa bình dị, gần gũi vừa thiêng liêng, sâu nặng.
3. Tình yêu quê hương gắn với hoàn cảnh chiến tranh: câu quan họ, con cò, hương đồng vẫn theo con người ra chiến trường.
4. Nhà thơ thể hiện niềm tự hào và ý thức gìn giữ bản sắc văn hóa dân tộc.
5. Nghệ thuật: thể thơ lục bát, điệp ngữ, hình ảnh dân gian giàu sức gợi.

Đoạn văn mẫu

Trong văn bản “**Khúc dân ca**”, Nguyễn Duy đã thể hiện vẻ đẹp của tình yêu quê hương, đất nước một cách tha thiết và sâu lắng. Tình yêu ấy trước hết được gợi lên qua những hình ảnh rất đời quen thuộc của làng quê Việt Nam như **con cò, câu quan họ, hương đồng, sắc mây, lúa thơm, khúc dân ca**. Đó là những hình ảnh bình dị nhưng chứa đựng hồn quê, hồn dân tộc. Đặc biệt, hình ảnh “con cò” bay theo câu quan họ ra chiến trường cho thấy quê hương luôn hiện diện trong tâm hồn người lính, trở thành nguồn động viên tinh thần trong những năm tháng chiến tranh gian khổ. Tình yêu quê hương trong bài thơ không ồn ào mà thấm sâu qua nỗi nhớ, niềm tự hào và khát vọng gìn giữ những giá trị văn hóa truyền thống. Điệp ngữ “cứ sao được” nhấn mạnh niềm mong mỏi tha thiết được giữ mãi cánh cò, sắc mây, khúc dân ca quê mình. Qua thể thơ lục bát giàu nhạc điệu, Nguyễn Duy đã khẳng định rằng tình yêu đất nước bắt đầu từ tình yêu những điều gần gũi, thân thương nhất của quê hương.

Câu 2

Đề bài:

Tâm hồn đẹp giống như viên ngọc quý. Nếu viên ngọc cần phải được mài giũa để ngày càng tỏa sáng thì tâm hồn cũng cần phải được gìn giữ, bồi đắp để sống một cuộc đời ý nghĩa hơn. Từ gợi dẫn trên, em hãy viết bài văn nghị luận khoảng 400 chữ trình bày suy nghĩ về sự cần thiết của việc nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn mỗi người, đặc biệt là thế hệ trẻ hôm nay.

Gợi ý dàn ý

Mở bài

Giới thiệu vấn đề: Con người không chỉ cần tri thức, tài năng mà còn cần một tâm hồn đẹp. Vì vậy, việc nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn là vô cùng cần thiết, đặc biệt với thế hệ trẻ hôm nay.

Thân bài

1. Giải thích

Tâm hồn đẹp là tâm hồn biết yêu thương, sống nhân ái, trung thực, bao dung, trách nhiệm, biết hướng tới điều thiện và những giá trị tích cực.

Nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn là quá trình rèn luyện, bồi đắp đạo đức, cảm xúc, nhân cách để con người sống tử tế và có ích hơn.

2. Vì sao cần nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn?

Một là, tâm hồn đẹp giúp con người sống nhân ái, biết yêu thương và chia sẻ với người khác.

Hai là, những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn giúp con người vượt qua cám dỗ, ích kỷ, vô cảm và những thói xấu trong cuộc sống.

Ba là, với người trẻ, tâm hồn đẹp là nền tảng để phát triển nhân cách, sử dụng tri thức và tài năng đúng hướng.

Bôn là, một xã hội chỉ thật sự văn minh khi có nhiều con người biết sống tử tế, trách nhiệm và giàu lòng nhân ái.

3. Dẫn chứng

Có thể nêu những bạn trẻ tham gia hoạt động thiện nguyện, giúp đỡ người nghèo, bảo vệ môi trường, hiến máu nhân đạo, lan tỏa lối sống tích cực.

4. Phản đề

Phê phán những người sống ích kỉ, vô cảm, chạy theo vật chất, coi nhẹ đạo đức, thiếu trách nhiệm với bản thân, gia đình và cộng đồng.

5. Bài học nhận thức và hành động

Mỗi người trẻ cần học tập tốt, sống trung thực, biết yêu thương, biết ơn, rèn luyện nhân cách, tránh xa lối sống tiêu cực và tích cực làm việc có ích.

Bài văn mẫu khoảng 400 chữ

Tâm hồn đẹp là một trong những giá trị quý giá nhất của con người. Nếu viên ngọc cần được mài giũa để ngày càng sáng trong thì tâm hồn con người cũng cần được gìn giữ, bồi đắp để cuộc sống trở nên ý nghĩa hơn. Vì vậy, việc nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn mỗi người, đặc biệt là thế hệ trẻ hôm nay, là điều vô cùng cần thiết.

Tâm hồn đẹp là tâm hồn biết yêu thương, trung thực, nhân ái, bao dung, trách nhiệm và luôn hướng về điều thiện. Nuôi dưỡng những giá trị tốt đẹp trong tâm hồn là quá trình rèn luyện để con người sống tử tế hơn, biết phân biệt đúng sai, biết yêu thương bản thân, gia đình, quê hương và cộng đồng. Việc nuôi dưỡng tâm hồn đẹp có ý nghĩa rất quan trọng. Trước hết, nó giúp con người sống nhân ái, biết cảm thông và chia sẻ với những hoàn cảnh khó khăn. Một người có tâm hồn đẹp sẽ không thờ ơ trước nỗi đau của người khác, không chỉ sống cho riêng mình mà còn biết đem lại niềm vui và sự ấm áp cho mọi người xung quanh. Bên cạnh đó, tâm hồn đẹp còn giúp con người vượt qua những cám dỗ, thói ích kỉ, vô cảm và lối sống thực dụng. Trong xã hội hiện đại, khi con người dễ bị cuốn vào vật chất, danh lợi và mạng xã hội, việc giữ gìn những giá trị tốt đẹp bên trong càng trở nên cần thiết.

Đặc biệt đối với thế hệ trẻ, nuôi dưỡng tâm hồn đẹp là nền tảng để hình thành nhân cách vững vàng. Người trẻ có tri thức nhưng thiếu đạo đức có thể sử dụng tài năng sai mục đích. Ngược lại, người trẻ biết sống trung thực, trách nhiệm, giàu lòng yêu thương sẽ biết dùng năng lực của mình để học tập, cống hiến và xây dựng xã hội tốt đẹp hơn. Trong thực tế, nhiều bạn trẻ đã tích cực tham gia các hoạt động thiện nguyện, bảo vệ môi trường, giúp đỡ người nghèo, lan tỏa những hành động đẹp trong cộng đồng. Đó là những biểu hiện đáng quý của một tâm hồn được bồi đắp bằng lòng nhân ái và trách nhiệm.

Tuy nhiên, vẫn còn một số người sống ích kỉ, vô cảm, chỉ quan tâm đến lợi ích cá nhân, coi nhẹ đạo đức và tình người. Lối sống ấy cần bị phê phán vì nó làm con người trở nên nghèo nàn về nhân cách.

Mỗi chúng ta, đặc biệt là người trẻ, cần biết rèn luyện bản thân từ những việc nhỏ: sống trung thực, biết yêu thương, biết ơn, giúp đỡ người khác, đọc sách tốt, tránh xa điều xấu và không ngừng hoàn thiện mình. Khi tâm hồn được nuôi dưỡng bằng những giá trị tốt đẹp, con người sẽ sống sâu sắc hơn, tử tế hơn và có ích hơn cho cuộc đời.